

Skąły fliszowe Srebrnej Góry

Lokalizacja:

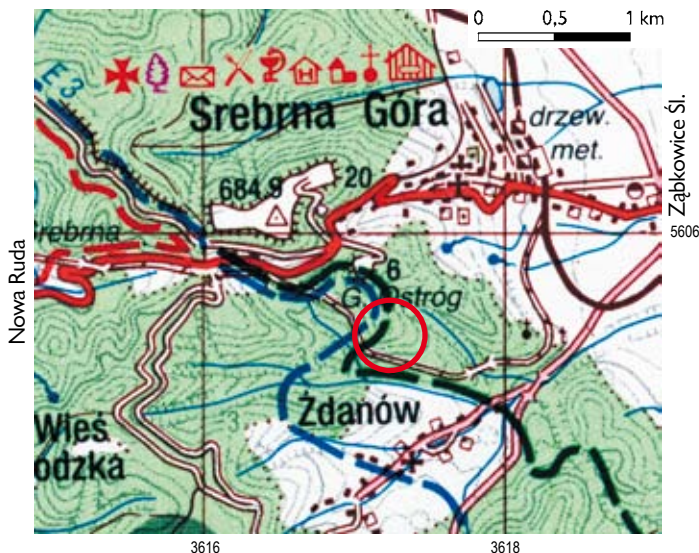
województwo dolnośląskie
powiat Ząbkowicki
gmina Stoszowice
miejscowość Srebrna Góra

Rejon geograficzny:

Sudety z Przedgórzem Sudeckim
Sudety Środkowe
Góry Bardzkie

Jednostka geologiczna:

Sudety Wschodnie
struktura bardzka
formacja Srebrnej Góry

Wyjątkowo wysoka ranga obiektu geoturystycznego zlokalizowanego w przekopie nieczynnej kolejki zębatej z Woliborza do Srebrnej Góry wynika z jego niezwykle atrakcyjnej lokalizacji turystycznej oraz z położenia przy jednym z głównych dolnośląskich szlaków komunikacyjnych. Leży on także w pobliżu ważnej granicy trzech dużych geologicznych jednostek sudeckich. Ze Srebrnej Przełęczy, oddzielającej Góry Bardzkie od Gór Sowich, turyści zwykle zaczynają wędrówki od zwiedzenia słynnych fortów twierdzy srebrnogórskiej zlokalizowanych na wzniesieniach po obu jej stronach, wysoko ponad Srebrną Górą. Miejscowość ta, będąca starą osadą górniczą, ośrodkiem eksploatacji srebra, rozlokowana jest na stromym morfologicznym progu odpowiadającym jednej z głównych dyslokacji tektonicznych obszaru sudeckiego. Jest to tzw. sudecki uskok brzeźny, oddzielający Sudety od bloku przedsudeckiego. Poprzecznie do niego, w pobliżu przekopu, przebiega w rejonie przełęczy granica pomiędzy metamorficznymi, prekambryjskimi gnejsami sowiogórskimi a strukturą Gór Bardzkich utworzoną ze sfałdowanych, paleozoicznych skał osadowych.

1.2 Szereg dużych odsłoneń znajduje się w wysokich (miejscami do 30 m) skarpach przekopu, głównie na odcinku pomiędzy dwoma wiaduktami oraz na zachód od niego, w pobliżu szosy do Nowej Rudy. Odsłaniają się tu pakiety warstw formacji z Ostroga i Srebrnej Góry tworzące płaską, szerokopromienną strukturę fałdową. Budujące je skały powstały w wizenie, epoce stanowiącej młodszą część dolnego karbonu (ok. 345-318 mln lat). Na profil składają się piaskowce, mułowce i iłowce oraz sporadycznie zlepieńce, tworzące naprzemianległe sukcesje piaskowcowo-łupkowe typowe dla formacji fliszowych. Są to osady turbidytowe zdeponowane przez prądy zawieszinowe, które w okresie karbońskim rozprzodzały materiał okrucowy w morskim basenie fliszowym. Taką genezę potwierdzają widoczne wewnątrz ławic następstwa struktur sedymentacyjnych.

3

W przekrojach warstw obserwuje się uziarnienia frakcyjne, laminacje równoległe i konwolutive, a na powierzchniach spagowych liczne są tzw. hieroglify, dostarczające informacji o warunkach paleośrodowiskowych panujących podczas depozycji osadu. Bardzo ciekawy typ fliszu wapiennego odsłania się powyżej górnego wiaduktu. Tworzą go m.in. warstwy turbidytowych wapieni ziarnowych zawierające szczątki liliowców, ramienionogów, koralii, szkarłupni i gąbek. Innym, ciekawym osadem jest 35-metrowej grubości warstwa utworzona w wyniku osuwiska podmorskiego wyraźnie widoczna w północnej ścianie w niższej części przekopu. Zbudowana z piaszczysto ilastej masy, w której chaotycznie rozmieszczone są różnej wielkości fragmenty piaskowców i łupków, a także wapieni i gnejsów, wyraźnie różni się od otaczającego fliszu całkowitym brakiem warstwowania. Schodząc w pobliżu dolnego wiaduktu dochodzi się do odsłonięcia skał fliszowych należących do warstw z Wilczy, które dokumentują starszy, dewoński etap rozwoju sedymentacji osadów struktury bardzkiej.

Poznawcze i dydaktyczne walory obiektu wynikają z bogactwa możliwych do przeprowadzenia obserwacji geologicznych, dotyczących odsłaniających się różnych rodzajów skał, struktur sedymentacyjnych i tektonicznych. Przejście głębokim wcięciem przekopu wzdłuż dużych odsłoneń, połączone ze sforsowaniem dwu prawie 30-metrowych zabytkowych wiaduktów dostarczyć może niezapomnianych wrażeń. Łatwy i powszechny dostęp do przekopu zapewniają biegnące nim dwa szlaki turystyczne i przyrodnicza ścieżka dydaktyczna, a także przecinający go turystyczny szlak rowerowy.

The flysch from Srebrna Góra

The outcrops are located in an old cog-railway cut, at the boundary of three large geological units of the Sudety Mts. area. The Ostróg and the Srebrna Góra formations are arranged in a flat, broad fold. Lithology includes Lower

Carboniferous (345-318 Ma) sandstones, mudstones and claystones with rare conglomerates, all forming typical flysch succession. These are turbidites deposited from density currents in a marine basin. The exposures show graded bedding, parallel and convolute laminations, and numerous tool track at the bedding planes.

The interesting sequence crops out above the upper viaduct, where turbiditic limestones can be observed with crinoids, brachiopods, corals, echinoderms and sponges. Another intruding sediment is 35-meters-thick submarine

paleo-landslide perfectly visible in the northern wall of the cut. The slide consists of sandy-clayey matrix with randomly distributed sandstone, shale, limestone and gneiss fragments of various size. Close to the lower viaduct the flysch Wilcza Beds appear, which document older, Devonian episode of the history of the Bardo structure.

The walk along the cut, at the foot of huge outcrops and on 30-meters-high viaducts is an exceptional experience. The access to the cut is easy from two touristic trails, thematic nature trail and bike trail.

Autorzy karty stanowiska dokumentacyjnego i fotografii:
J. Hayduszkiewicz, J. Muszer (2005)

Wybrana literatura: 34, 42, 79, 91, 127, 167, 168,
230, 231, 232, 315, 316, 440, 441, 442, 480